

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1917 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Närvarande: herrar Lindhagen, Gezelius *, Alexanderson, greve Spens, Dahl, Valerius Olsson, Lars Olsson, Tisell *, Klefbeck, Scholte *, Lindqvist i Stockholm *, Persson i Norrköping, Gustafsson i Örebro, Holmdahl, Rehn och Lorentzon *.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

För den enligt 42 § 2 mom. riksdagsordningen lagutskottet åliggande granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till utskottet hänvisat militieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse utom vad angår däri gjorda framställningar angående revision av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, angående krigstidstillägg eller krigstidshjälp åt befattningshavare vid militieombudsmannens expedition samt angående förhöjning för åren 1917 och 1918 av anslaget till befordrande av göromålens gång vid militieombudsmansexpeditionen samt till vikariatsersättning.

För ifrågavarande ändamål har utskottet från militieombudsmansexpeditionen mottagit ej mindre de diaries, vilka under år 1916 förts å nämnda expedition samt under militieombudsmannens inspektionsresor än även expeditionens registratur för berörda tid ävensom särskilt förda diarium och registratur för ärenden, vilka betecknats som hemliga. På särskild begäran hava handlingarna rörande vissa av militieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 9 saml. 1 häft. (Nr 1.)

Över den numera fullbordade granskningen får utskottet härmed avgiva utlåtande.

Militieombudsmannen meddelar till en början i berättelsen att han under tiden från och med den 24 juli till och med den 26 augusti samt från och med den 4 till och med den 15 september begagnat sig av den militieombudsmannen enligt 23 § uti instruktionen tillkommande rätt till semester, samt att militieombudsmansämbetet under tiden, enligt bestämmelse i samma paragraf, uppehållits av häradshövdingen, före detta revisionssekreteraren friherre Bror Carl Cederström, vilken var utsedd att efterträda militieombudsmannen i händelse av hans avgång från ämbetet.

I berättelsen omförmäles här efter, hurusom riksdagen den 24 maj 1916 fastställt vissa bestämmelser angående avlöning för militieombudsmannen och hans ersättare samt för tjänstemän och vaktbetjäning vid militieombudsmansexpeditionen, därvid riksdagen anvisat, bland annat, arvode till en byråintendent. De av riksdagen fastställda bestämmelserna skulle enligt riksdagens beslut träda i kraft den 1 januari 1917, men då militieombudsmannen redan av 1915 års riksdag erhållit be- myndigande att anställa vid expeditionen erforderlig tjänstepersonal, samt allt ifrån början av militieombudsman- sämbetets tillvaro behov av biträde av en intendent gjort sig gällande, har militieombudsmannen den 2 september förordnat en intendenturofficer att under november och december månader bestrida de till byråintendentsbefattningen hörande göromål. Den 12 december antogs samma officer att från och med år 1917 vara byråintendent vid expeditionen.

Enligt vad i berättelsen omförmäles har militieombudsmannen under år 1916 företagit ämbetsresor till norra delen av Södermanland, till Östergötland och Jönköpings län, till Karlskrona, till Bohuslän och norra delen av Västergötland, till Hörningsholms fästning, till Stockholms södra skärgård, till Göteborg och södra Västergötland, Halland, nordvästra Skåne samt Kronobergs län ävensom till södra och nordöstra Skåne. Under dessa resor har militieombudsmannen för ändamål, som avses i 12 och 18 §§ av instruktionen, besökt: Karl Gustafs stads gevärsfaktori, Södermanlands regemente, Åkers krutbruk, militärskolan i Norrköping, Östgöta trängkår, straffängelset i Linköping, Fälttelegrafkårens flygkompani, Första livgrenadjärregementet, Andra livgrenadjärregementet, Kalmar regemente, Smålands husarregemente, Kavalleriets officersaspirantskola, Jönköpings regemente, straffängelset i Jönköping, Smålands artilleriregemente, Karlskrona grenadjärregemente, straffängelset i Karlskrona, Göta ingenjörkårs fästningskompani, flottans station

i Karlskrona, Karlskrona kustartilleriregemente jämte Kungsholmsfort och Oscarsvärn, Bohusläns regemente, straffängelset i Vänersborg, Västgöta regementes kasernetablissemment i Vänersborg, skeppsgossekåren i Marstrand, Västgöta regemente i dess förläggning å Axvall, Skaraborgs regemente, Göta trängkår, militärsjukhuset i Skövde, Livregementets husarer, Karlsborgs fästning med därvarande militära etablissemment och truppförband, nämligen arméns intendenturförråd, artilleribataljonen, Göta ingenjörkår (utom fästningskompaniet), garnisonssjukhuset, kronobageriet och tygverkstäderna; vidare Hörningsholms fästning, Älvsborgs fästning och Älvsborgs kustartillerikår, Göta artilleriregemente, centralfängelset å Härlanda, kronohäktet i Varberg, Hallands regemente, kronohäktet i Halmstad, Skånska husarregementets etablissemment i Hälsingborg och Landskrona, kronohäktet i Landskrona, Norra skånska infanteriregementet i dess förläggning å Ljungbyhed, militärsjukhuset å Herrevadskloster, centralfängelset i Växjö, Kronobergs regemente, Älvsborgs regemente, Södra skånska infanteriregementet, Revinge lägerplats, Kronprinsens husarregemente, centralfängelset i Malmö, Skånska dragonregementet, kronohäktet i Ystad, Skånska trängkåren, Norra skånska infanteriregementet i dess förläggning i Kristianstad, straffängelset i Kristianstad och Wendes artilleriregemente.

Under tid, då militieombudsmannen åtnjöt semester, företog friherre Cederström ämbetsresor till Laxön, till Dalarna samt till Vaxholm; och besökte han härvid avdelningar av Svea ingenjörkår, Dalregementet, Rommeheds lägerplats med där tillfälligtvis förlagda skolor och Vaxholms grenadjärregemente.

Under ämbetsresorna hava även landstormsförråd samt särskilda för neutralitetsförsvaret avsedda avdelningar av armén besökts, då sådant kunnat ske utan att resorna därigenom väsentligen förlängts eller fördyrats. I flera fall hava örlogsfartyg besökts, där sådana uppehållit sig å plats, som berörts av ämbetsresa. Under den senaste ämbetsresan till Skåne besökte militieombudsmannen även vederbörande rullföringsexpeditioner.

Då inspektionerna gällt truppförband, hava i främsta rummet krigsrättsprotokollen, krigsdomarnas diarier samt anteckningarna över disciplinära bestraffningar och meddelade tillrättavisingar gjorts till föremål för granskning.

Vid inspektionerna har även ägnats tillsyn åt försvarsväsendet tillhöriga fastigheter, varjämte förråd av olika slag besetts. Under flertalet ämbetsresor biträdde en byggnadskunnig officer, under resan

till södra och nordöstra Skåne den intendenturofficer, som förordnats att bestrida byråintendentsgöromålen å expeditionen.

I samband med inspektionerna av truppförband hava även arrest-lokalerna besökts. Besöken å de allmänna straffanstalterna hava avsett uteslutande personer, som av krigsdomstol dömts till frihetsstraff.

Över de under året handlagda ärenden meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

»På sätt militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1916 års riksdag utvisar, kvarstodo vid årets början från år 1915 balanserade ärenden till ett antal av	104
Under år 1916 inkommo ärenden till följande antal	
enligt allmänna diariet	930
enligt diariet över hemliga ärenden	13

Sammanlagda antalet ärenden, som förelegat under år 1916, utgör alltså	1,047
--	-------

De 943 ärenden, som inkommit under år 1916, utgöras av:	
ärenden inkomna från Kungl. Maj:t eller statsdepartement	14
ärenden, överlämnade från riksdagens justitieombudsman	3
ärenden inkomna från annan myndighet	51
klagomål eller framställningar från enskilda	406
ärenden, uppkomna under inspektioner eller eljest vid militieombudsmannen åliggande granskning	438
militieombudsmansexpeditionens organisations- och förvaltningsärenden m. m.	31

Summa 943

Bland de från justitieombudsmannen inkomna ärenden utgöras 2 av klagomål eller framställningar från enskilda. Under året hava alltså inkommit tillhopa 408 ärenden av sådan beskaffenhet.

Av dessa sistnämnda ärenden hava	
på grund av återkallelse avskrivits	5
till annan myndighet hänvisats	13
efter vederbörandes hörande fått förfalla	65
efter annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd avskrivits till åtal hänvisats	184
på grund därav att klaganden erhållit gottgörelse eller eljest rättelse vunnits, avskrivits	3
	20

vid årets slut varit vilande i avbidan på yttrande eller påminnelser	30
vid årets slut varit på prövning beroende	88
	Summa 408
Av hela antalet ärenden hava under året slutbehandlats	803
till följande år balanserats	244
	Summa 1,047
Av de till år 1917 balanserade 244 ärenden hava inkommit	
under år 1915	11
under år 1916	233
	Summa 244
Av under året anhängiggjorda 26 åtal hava anställts	
på grund av förd klagan	8
på grund av anmärkning vid inspektion	9
av annan anledning	9
	Summa 26»

Ämbetsberättelsen upptager här efter redogörelse för anhängiggjorda åtal och därmed jämförliga åtgärder.

Sedan militieombudsmannen vidare i berättelsen omnämmt trettiofem ärenden, som föranlett annat än åtal och därmed jämförlig åtgärd, redogör han för utgången av före år 1916 hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar, om vilkas slutliga avgörande meddelande under samma år kommit militieombudsmannen tillhanda, nämligen angående icke vapenföra värnpliktiga av årsklassen 1914 yngre tillkommande penningbidrag; omföring till klass av värnpliktiga, som inskrivits före värnpliktsålderns inträdande; överlämnande till militieombudsmannen av vissa författningar rörande armén; överlämnande till militieombudsmannen av vissa författningar rörande marinen; samt frågan, huruvida ett blivande garnisonssjukhus på Järvafältet borde uppföras efter paviljongsystem eller efter blocsystem.

Härefter omförmälas av militieombudsmannen nedannämnda dagar år 1916 till Kungl. Maj:t avlätna skrivelser, nämligen den 29 januari angående kommendering av musikpersonal vid krigsmakten till utförande av harmonimusik för allmänheten; den 11 februari angående förbud för officerare att i tjänsten använda hästar med s. k. kuperad svans; den 9 mars angående orten för avtjänande av straffarbete eller fängelse, ådömt till flottan hörande personal; den 11 mars angående rätt för värnpliktig att såsom fullgjord del av tjänstgöring tillgodo-

räkna sig tid, varunder han avtjänat disciplinstraff för rymning eller för olovligt undanhållande; den 13 mars angående rätt för officerare vid kustartilleriet att söka anställning vid sjökrigshögskolan m. m.; den 4 april angående fria tjänstledighetsresor för mobiliserade och till krigstjänstgöring inkallade värnpliktiga; den 19 april angående till underbefälsutbildning uttagna värnpliktigas användande såsom militärarbetare; den 11 maj angående icke vapenföra värnpliktiga av årsklassen 1914 y vid marinen tillkommande penningbidrag för tjänstgöring före den 1 november 1915; den 2 juni angående meddelande av bestämmelser med hänsyn till intendenturofficers anställande såsom byråintendent å militieombudsmansexpeditionen; den 31 augusti angående Kalmar regementes nya kasernetablisement; den 31 oktober angående innehålllet av krigsdomares diarium m. m.; den 13 november angående inrättande av särskild krigsrätt för avdelning av Första eller Andra livgrenadjärregementet, som är förlagd vid militärskolan i Norrköping; den 14 november angående understöd till åtskilliga värnpliktigas familjer och den 16 december angående vissa bestämmelser i reglementet för Sveriges frivilliga motorbåtskår den 11 juni 1915.

I berättelsen upptagas slutligen av militieombudsmannen avfattade anmärkningar beträffande tillämpningen av lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes, nämligen om beräkning av tiden, inom vilken rannsaking med häktad eller i förvarsarrest intagen person skall företagas, om verkställighet av disciplinstraff, ålagt genom krigsrätts utslag, samt om förmans rätt enligt 100 § lagen om krigsdomstolar m. m. att meddela befallning angående underordnads insättande i militärhäkte.

Vid den granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning, som utskottet grundlagsenligt förehaft, har någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 12 februari 1917.

På lagutskottets vägnar:

CARL LINDHAGEN.